

Філософія**УДК 316.42****DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.17256574>

**Метафізика соціальної сингулярності:
окреслення концептуальної рамки через теорії гіпермодерну**

Коноваленко Ольга Сергіївна,

аспірантка кафедри філософії, публічного управління та
соціальної роботи, Запорізькій національний університет, Запоріжжя,
Україна, <https://orcid.org/0009-0002-3139-9520>

Прийнято: 22.09.2025 | Опубліковано: 30.09.2025

***Анотація.** У статті здійснено аналіз соціальної сингулярності в методологічній конструкції гіпермодерних теорій. Переосмислено усталені категорії та бінарні опозиції форм соціального в сучасних умовах цифровізації та технологізації. Визначено, що соціальна реальність зміщується в цифрову площину: ідентичність стає багатошаровою, простір – «не-місцем», а час – постійним «зараз», позбавленим протяжності і тому в соціальній філософії сформувався методологічний простір теорій гіпермодерну, що дозволяє зробити аналітику нових форм соціальності, визначити метафізику соціальної сингулярності. Акцентовано увагу, що логіко-діалектична лінійність, що описує соціальність існування, не вирішує проблеми сучасності. Світ стає нелінійним, реляційним, постантропоцентричним та сингулярним, тому зроблена спроба концептуалізувати соціальну сингулярність у межах дигітальної онтології через методологічну інструменталістку теорій гіпермодерну.*

Мета дослідження. Описати метафізику соціальної сингулярності через призму теорій гіпермодерну.

Методи дослідження. Дослідження метафізики соціальної сингулярності визначено дескриптивним аналізом у поєднанні із постструктуралізмом, конструктивістською традицією та принципами діалектичного мислення. Додатковими методами та аналітичними стратегіями в нашому дослідженні є герменевтичний метод, для пояснення текстів, в яких представлений досвід алгоритмічного управління, прискорення часу, трансформації тілесності. Застосовано метод дискурс-аналізу, для пояснення академічних праць, щодо майбутнього соціума.

Результати дослідження. Обґрунтовано, що соціальна сингулярність у межах теорій гіпермодерну постає не лише як соціологічний чи технологічний зсув, а як метафізична подія, що трансформує власне основи розуміння людини, суб'єктності та реальності.

Теорії гіпермодерну висувують нову логіку розуміння сучасної цифрової цивілізації: радикалізацію постмодерну, де цифрові технології, надшвидкість, апокаліптична чутливість і нарцистична суб'єктність зливаються у стан гіперреальності. У цьому стані соціальна сингулярність означає не просто зміну структури суспільства, а вихід за межі класичної соціальності – до алгоритмічного, віртуального, глобального буття, що не має єдиного центру чи стабільної логіки.

Висновки. Метафізика соціальної сингулярності – це метафізика втрати стабільного суб'єкта, розчинення між природним та штучним, перехід від істин до симулякрів, від людини *homo sapiens* до людини цифрово-медіатизованого носія даних.

Ключові слова: методологія, гіпермодерн, дігiтальна онтологія, метафізика, соціальна сингулярність, нелінійність

***The metaphysics of social singularity: outlining a conceptual framework
through the theories of hypermodernity***

Olga Konovalenko,

Post-graduate student, Department of Social Philosophy and Management,
Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0002-3139-9520>

Abstract. *The article analyzes social singularity in the methodological construction of hypermodern theories. The established categories and binary oppositions of forms of the social in modern conditions of digitalization and technologization are rethought. It has been determined that social reality is shifting to the digital plane: identity becomes multilayered, space is a “non-place”, and time is a constant “now”, devoid of extension, and therefore a methodological space of hypermodern theories has been formed in social philosophy, which allows for the analysis of new forms of sociality, to determine the metaphysics of social singularity. It is emphasized that the logical-dialectical linearity that describes the sociality of existence does not solve the problems of modernity. The world is becoming nonlinear, relational, post-anthropocentric and singular, therefore an attempt is made to conceptualize social singularity within the framework of digital ontology through the methodological instrumentalism of hypermodern theories.*

Purpose of the study. *Describe the metaphysics of social singularity through the prism of hypermodern theories.*

Methods. *The study of the metaphysics of the social singularity is defined by descriptive analysis in combination with poststructuralism, the constructivist tradition and the principles of dialectical thinking. Additional methods and analytical strategies in our study are the hermeneutic method to explain texts that present the experience of algorithmic management, time acceleration, and the*

transformation of corporeality. The method of discourse analysis is applied to explain academic works on the future of society.

Results. *It is substantiated that social singularity within the theories of hypermodernity appears not only as a sociological or technological shift, but as a metaphysical event that transforms the very foundations of understanding man, subjectivity, and reality.*

Theories of hypermodernity propose a new logic for understanding contemporary digital civilization: a radicalization of postmodernity, where digital technologies, superspeed, apocalyptic sensitivity, and narcissistic subjectivity merge into a state of hyperreality. In this state, social singularity means not just a change in the structure of society, but a departure beyond classical sociality to an algorithmic, virtual, global existence that has no single center or stable logic.

Conclusions. *The metaphysics of social singularity is the metaphysics of the loss of a stable subject, the dissolution between the natural and the artificial, the transition from truths to simulacra, from the human homo sapiens to the human digitally mediated data carrier.*

Key words: *methodology, hypermodern, digital ontology, metaphysics, social singularity, nonlinearity.*

Постановка проблеми. У сучасному соціокультурному просторі зростають процеси, що характеризуються радикальною швидкістю змін, втратою колишніх форм соціальної організації та глибокою трансформацією людської ідентичності. Сьогодні ми перебуваємо у стратегії зміни соціального коду, який виражений метафорою з'єднання раніше непок'єднуваного – кібернетичного та органічного. Розуміння нового стану реальності змушує переглянути метафізику соціального через поділ на природу та техніку, чоловіка та жінку, гендерні та владні експлікації, розум та тіло. Ми повинні через новий аналітичний інструмент соціального коду переосмислити усталені

категорії та бінарні опозиції сучасного світу. Лінійна логіко-діалектична методологія сьогодні не здатна відповісти на питання нової соціальності та презентувати нові більш гнучкі й вільні форми ідентичності, знання й політичної дії. Саме тому, ми досліджуємо нову систему соціальної сингулярності в методологічній конструкції гіпермодерних теорій.

У попередніх статтях ми наголошували на тому, що соціальна сингулярність – це точка (фазовий перехід, межа), в якій звичні моделі мислення, взаємодії та інституційної стабільності стають неадекватними, тому має формуватися нове мислення людини, щоб зрозуміти ці кризові стани сучасного життя та спрогнозувати його на майбутнє [1].

У цьому контексті особливого значення набувають постмодерністські та гіпермодерністські теорії, які пропонують методологічну матрицю для опису світу, що наближається до сингулярної точки радикального розриву, коли модерному суб'єкту доводиться стикатися з суперечливими вимогами самодисципліни, самопрезентації та самореалізації, що пропонуються новим соціальним порядком, в основі якого закладені активні процеси впровадження дигітальності.

Варто зазначити, що саме теорії гіпермодернізму, що базуються на ідеях постмодернізму, створюють аналітичний інструмент для розуміння концепту соціальної сингулярності та розуміння того, що в сучасну епоху тотальної технізації, цифровізації, систем штучного інтелекту, ми змушені відмовлятися від прийнятої гуманізмом презумпції природності та цілісності людського, впустити технічне проєктування та програмування у повсякденне життя та психічний світ суб'єкта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для проведення цього дослідження ключову роль відіграли праці, в яких простежується думка про якісний перехід у логіці часу, простору та соціальної взаємодії, зокрема: Т. Бернса, Ж. Бодрійяра, Б. Браттона, П. Вірільйо, Д. Гарвей, М. Оже,

А. Рувроя та ін. Характерним стає не просто розмивання «великих наративів», як у постмодерні, а їхня прискорена ерозія на тлі технологічного вибуху, тотальної віртуалізації та глобальної медійності. У деяких роботах висвітлюється позиція гіпермодерності як метафора надмірності.

Так Жан Бодрійяр, ще в «Симулякрах і симуляції» (1981/1994) описує суспільство, де знаки й образи заміщують реальність, створюючи «гіперреальність». Поняття соціальної сингулярності прямо не вживає, але його опис «пустелі реального» та самовідтворюваних симулякрів можна трактувати як форму соціальної сингулярності – точку, де відмінність між реальним і віртуальним зникає, а соціальність стає грою кодів. Надмірність знаків і швидкість циркуляції медіа стирають «великі наративи», залишаючи лише нескінченний ланцюг відсилань [2].

Поль Вірільйо у працях «Швидкість і політика» (1977) та «Інформаційна бомба» (1998) говорить про логіку швидкості як головний принцип сучасності. Гіпермодерність в його роботах презентована як епоха «реального часу», де швидкість передачі інформації підривають стабільність простору й демократії. Соціальна сингулярність представлена як прискорення комунікацій, що призводить до «нульового інтервалу» між подіями, що створює умови для перманентних гібридних воєн та катастрофічних переломів [3, 4].

Узагальнюючи праці інших дослідників, ще раз зазначимо, що гіпермодерність постає як епоха надмірності: надмір швидкості (Вірільйо), знаків (Бодрійяр), фінансових і технологічних потоків (Гарві), просторових мереж (Оже), алгоритмічних даних (Рувруа, Браттон), інституційних ризиків (Бернс). Соціальна сингулярність у цьому контексті означає не єдину подію, а *якісний перелом* у логіці часу, простору й влади – ситуацію, де традиційні соціальні механізми не встигають за швидкістю техно-культурних змін і виникає нова планетарна конфігурація соціального.

Виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми. Попри те, що гіпермодерн виявляється не стільки наступником постмодерну, скільки його загостреною формою, що радикалізує нестабільність, фрагментарність та «перевантаження справжнім». Соціальна реальність дедалі більше зміщується в цифрову площину: ідентичність стає багатошаровою, простір – «не-місцем», а час – постійним «зараз», позбавленим протяжності. Водночас з погляду гіпермодерну складність осмислення часу пояснюється надлишком подій, що відбуваються в сучасному світі, а не катастрофою ідеї прогресу, вже давно хиткою, принаймні у своїх карикатурних формах, через які дискредитація вихідної ідеї була б особливо легкою. Труднощі, з якими ми стикаємося, намагаючись надати сенсу недавньому минулому, впливають з нашого прагнення осмислити сьогодення цілісно.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження. Описати метафізику соціальної сингулярності крізь призму теорій гіпермодерну та показати, що процеси соціальної сингулярності дедалі більше зміщуються у цифрову площину, породжуючи нові форми соціальності – тимчасовість, медійність, дезорієнтацію та мозаїчність.

Завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань: інтерпретувати ключові положення теорій гіпермодерну (Ж. Бодрійяр, П. Вірільйо, Д. Гарвей, М. Оже, Б. Браттон та ін.) у контексті соціальної сингулярності. Обґрунтувати з позицій гіпермодерну зміщення соціальної сингулярності у цифрову площину. Виявити та описати нові соціальні форми (тимчасовість, медійність, дезорієнтація, мозаїчність), що постають унаслідок цього зміщення.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Теорії гіпермодерну дозволяють концептуалізувати сучасність як наближення до соціальної сингулярності – точки, в якій традиційні форми буття, соціального порядку та сенсу стають недієздатними. Цифровізація не

тільки реорганізує економіку і комунікації, але й формує нові антропологічні підстави: від алгоритмічної суб'єктності до інтерфейсної ідентичності. Зокрема, людину не описують як цілісну особистість, вона стає візуалізованою, передбачуваною структурою.

Шошана Зубофф підкреслює, що поведінка людини передбачається через Big Data та її видатну цитату «You are not the product. You are the raw material» (Ти не продукт. Ти сировина).

Руврой А. та Бернс Т. у роботі «Алгоритмічне управління та перспективи емансипації: розрізненість як передумова індивідуальності» показують, що рішення формуються під впливом рекомендаційних систем [5].

Бенджамін Браттон дає аналітику, що суб'єкт «розмічається» як вузол даних [6]. Як бачимо, відбувається розуміння переозначення суб'єкта у межах машинного передбачення.

Говорячи про інтерфейс як цифровий екран, соцмережу, біометрію, науково-філософська думка підкреслює, що ця технологія стає новим дзеркалом, в якому суб'єкт бачить себе і через яке суспільство його «читає» (профіль у Instagram або LinkedIn, аватар у метавсесвіті, цифрова маска, Stories, лайки, фільтри) [6, 7].

Всі ці та багато інших праць формують смислове наповнення теорій гіпермодерну. Так, гіпермодерн стає найважливішою рамкою для опису трансформацій, що ведуть до сингулярності як соціокультурного розриву.

Теорії гіпермодерну стають предиктором соціальної сингулярності та показують дисипацію соціального: індивідуалізацію, тимчасовість, медійність, дезорієнтацію; його образи (пасажир, споживач, фрагментований «я») як прообрази постсоціального суб'єкта [2, 8, 9]; не-місця, прискорення, симулякри – це не просто культурні ознаки, а сигнали кризи відтворення соціальної тканини [2].

Концепції гіпермодерну демонструють свою евристичну продуктивність

саме в межі, коли традиційні інструменти аналізу (модерн, постмодерн) виявляються неадекватними. Через фігури тимчасовості, відчуженості та симуляції гіпермодерн описує наближення до соціальної сингулярності як точки розриву між людським і постлюдським, соціальним і техно-системним, живим і цифровим.

Почати можна з робіт канадських політичних теоретиків Артура Крокера та Девіда Кука, які у 1986 р. випустили свою книгу «Постмодерна сцена. Екскрементна культура та гіперестетика». Ця робота насправді демонструє концепт постпостмодерного суспільства, конкретизуючи значення ультрамодернізму, є своєрідним діагнозом культурного стану, в якому естетика витісняє етику, а символічне розкладається в екскрементне [10].

Автори, запозичуючи стилістику та логіку Жана Бодріяра, формують образ суспільства, доведеного до стадії ультрамодернізму – культури, яка відтворює себе у вигляді постійного надмірного самоперекладу, де форми втрачають субстанцію, а знаки функціонують без референтів. Це суспільство гіперестетизації, в якому все стає поверхнею та уявленням, а іронія заміщає трагедію.

У цьому культурному контексті виникає можливість говорити про соціальну сингулярність як про соціокультурну межу, в якій соціальне перестає бути соціальним у класичному розумінні. Іронія втрачає суб'єкт, естетика – критику, а культура – колективну пам'ять. На думку авторів, суб'єкт в ультрамодерні розчиняється в потоці анонімної рефлексії та перформативних симулякрів. Його дія не спрямована на перетворення реальності, а стає самодостатньою грою в межах алгоритмічно заданих сценаріїв.

Соціальна сингулярність у цьому контексті, виявляючись як культурна межа, показує, що інституції, цінності та соціальні сенси втрачають здатність до самооновлення. Ми спостерігаємо не просто прискорення, а крах різниці

між прискоренням і стагнацією: нескінченний потік симуляцій не виробляє нових форм життя – він консервує кризу в естетично приємній оболонці. Це не стільки «кінець історії», скільки кінець відмінностей, який і визначає сингулярну логіку пізньої сучасності.

Автори зазначають, що книга «Постмодерна сцена» викликає і потім секретує настрій кінця тисячоліття сучасної культури. Це книга паніки: паніка сексу, паніка мистецтва, паніка ідеології, панічні тіла, панічний шум та панічна теорія.

Насправді текст слід читати як іманентно постмодерністський, що підтверджує цитата з книги: «Таким чином, наприклад, хоча «Діалектика просвітництва» Адорно і Хоркхаймера була написана у відповідь на сплеск фашистського мислення, «Постмодерністська сцена» написана у відповідь на черговий сплеск діалектики просвітництва. В епоху, коли комп'ютери уособлюють сенс пам'яті, і панічний секс є мовою постмодерного тіла, можливо, буде корисно знову медитувати на історичні спогади як основу політики» [10].

І цю симуляцію сучасної соціальності автори пов'язують із темою руйнації класичних форм соціальності через концепт «суспільства паразитів». Це один із найбільш яскравих та провокаційних образів ультрапізнього капіталізму. Він не лише висловлює суть постмодерної критики культури, а й органічно переходить у роздуми про соціальну сингулярність.

Образ паразита – це не просто метафора, а філософська постать, яка символізує суб'єкт, що втратив зв'язок з реальністю, але продовжує «живитися» її слідами: медіа, репрезентаціями, ідеологічними рештками. У технології цього ідеологічного люди втрачають людське: гостинність, бажання зустріти «Іншого» та ще більше – «запросити його до себе – познайомитися». Технології пізнього капіталізму і через механізми споживання, і механізми віртуалізації життя породжують патологічну аномію,

яку автори порівнюють із «сміттям» та «екскрементами» культурно-соціального життя. Тому контекст «суспільства паразитів» можна розглядати як передсингулярну форму: воно ще існує у вигляді соціальних тіл, але позбавлене живої тканини; воно функціонує як система відтворення симулякрів, а не як жива культура; воно не творить, а циклічно споживає та естетизує кризу [10, с. 218-220].

У книзі «Сцена постмодерну» Крокера і Кука вперше з'являється термін «гіперсучасність». Вони зазначали, що сьогодні ми живемо в гіперсучасному світі, де панічний шум (електронний саундтрек у телевізорі, рок-музика в епоху розвиненого капіталізму, білий звук у всіх «футурошопах») є своєрідною афективною голограмою, яка забезпечує видимість узгодженості для реальності культури, що вибухає всередині себе [10, с. 247].

Незважаючи на те, що термін «гіпермодерн» виникає у Крокера і Кука лише один раз, Артур Крокер і Мері Луїза Крокер використали саме його в подальшій роботі [11].

Автори роблять спробу показати трансформацію тілесності з біологічної точки зору, тому що технологічне суспільство, на думку Крокера, «вирішило проблему смертності за допомогою техніки». Тіло перетворюється на «зниклу матерію» у цьому техноланшафті, стаючи лише «плаваючим знаком» або «вписаною поверхнею». Ось чому при гіпермодерні, як вважають Крокери, тіло підпорядковується індустрії моди так само, «як шкіра безсумнівно трансформується в екранний ефект заради відчайдушного пошуку бажання після бажання» [11].

Це означає, що тіло, більше не пов'язане своїми фізичними обмеженнями або традиційними ролями, стає метафорою для культури, де сама влада є лише фікцією. Це звільнення від фіксованого, бажаного суб'єкта для чогось більш плинного та опосередкованого.

Ось чому ми наголошуємо, що в цій ситуації логіко-діалектична

лінійність, що описує соціальність існування, не вирішує проблеми сучасності. Світ стає нелінійним, реляційним, постантропоцентричним. Сучасні технології вже не просто інструменти, а екзосередовища, що пронизують і трансформують межі тіла та суб'єктивності. Ми маємо справу не просто з технологічним прогресом, а з радикальним переглядом того, що означає бути людиною.

На прикладі можна зазначити, що комп'ютери стають зовнішньою пам'яттю, замінюючи необхідність запам'ятовування; екстракорпоральне запліднення – це зовнішня матка, що відокремлює дітонародження від жіночого тіла; плеєри – зовнішні вуха, що дозволяють тілу чути поза контекстом навколишнього середовища; комп'ютерна графіка створює віртуальну перспективу, що зміщує межі реального; сканери тіла – зовнішня нервова система, що переводить соматику в цифру. Ми опиняємось у просторі кібернетичного континууму, де межа між людиною та машиною, тілесною та віртуальною, біологічною та технічною стає розмитою.

Саме тут на передній план виходить методологія нових матеріалістів – Дони Гарвей із її концептом кіборга. Кіборг – це метафора та політичне твердження, здатне зруйнувати бінарності: природа/культура, людина/тварина, людина/машина, тіло/інформація. Дона Гарвей стверджує, що ми вже кіборги – гібриди організмів та машин, що живуть у симбіозі з технологією. Її есе «Маніфест кіборга» підриває гуманістичні та модерністські уявлення про цілісний, автономний суб'єкт. Натомість вона пропонує фігуру кіборга як модель для нового політичного мислення – феміністського, постгуманістичного, антиєрархічного [12, 13].

Таким чином, від критики лінійних моделей соціальності ми переходимо до необхідності переосмислення самої антропологічної парадигми. У цьому контексті соціальність більше не зводиться до взаємодії між «людьми» у класичному сенсі – вона розгортається між агентами різної природи: людьми,

машинами, даними, вірусами, кодами. Це вже не просто суспільство, а мережа кібер-суб'єктів, у якій старі поняття суб'єкта, тіла та навіть життя потребують радикального перегляду.

Проблема полягає в тому, що технологічно-інформаційна дійсність прагне охопити всю повноту людського життя, і ми ризикуємо втратити уявлення про людську сутність. Тому феномен соціальної сингулярності, ми, очевидно, можемо концептуалізувати виключно в просторі дигітальної онтології.

Дигітальна філософія намагається презентувати концепти усунення онтологічної різниці між людським і нелюдським (технічним, алгоритмічним), аналізуючи підходи до трактування сингулярності, характеризуючи її види щодо суспільних явищ і процесів, відображених у суспільній свідомості в ознаках суперечливості, тривалого перебування в мобілізаційному стані, пошуку ідейної платформи.

Дигітальна філософія передбачає світ, в якому свідомість як ставлення до себе і самоафектація стають неможливими, тому що просторова логіка цієї філософії ігнорує антропологічну категорію часу, яка підкреслює винятковість людського існування. Таким чином, визначення зовнішнього детермінізму не дає можливості говорити про людину в термінах свободи та самостійності. Принцип множинності суперечить антропологічній ідеї цілісності розуміння людського існування.

За умови, якщо свідомість спочатку розірвана цифрою на дрібні шматки, тоді деградація проходить значно швидше. Чи не тому, що люди залишили себе в площині цифрового розуму, штучного інтелекту, відмовилися від своєї суб'єктивності, і ця відмова сублімувалась у патологію?

Людина стає частиною більш складної системи, де дані, алгоритми та мережі відіграють ключову роль у визначенні її дій, рішень та сприйняття світу.

Саме тут починається простір гіпермодерну – епохи, в якій, за словами європейського футуриста Герда Леонгарда, технології швидко випереджають гуманістичні орієнтири. Він підкреслює: «Технологія може робити все більше, але питання в тому, чи хочемо ми цього» [14]. У гіпермодерні, де прискорення стає новою нормою, людина стикається з екзистенційним вибором – зберегтися як суб'єкт чи розчинитись у потоці автоматизованих рішень, алгоритмічної раціональності та постідентичної плинності.

Отже, гіпермодерн не лише фіксує втрату класичних підстав людської суб'єктивності, але й розкриває внутрішню кризу ідентичності, коли свобода дедалі частіше поступається місцем зручності, а воля – алгоритму. Саме про це застерігає Леонгард у своїй концепції «гуманізму майбутнього» (The Future of Humanity), закликаючи до «екзистенційного апгрейду» – не технології, а саму людину.

Аналізуючи феномен дигітальної онтології зазначимо, що межі між людиною та машиною стають розмитими. Це дозволяє аналізувати кібернетичні та біотехнологічні зміни, які впливають на людську природу та породжують концепт соціальної сингулярності як негативний сценарій розвитку Людського, на чому наполягає Леонгард.

Таким чином, відбувається цифрова редукція людини. Цифра не надає інших вимірів, крім цифрової площини, де усувається антропологізм.

Цей аспект просто логічно знаходить свою матеріалізацію в роботі Д. Гарвей [13]. Методологічно вона пропонує відмовитися від есенціалізму в пошуках нових форм солідарності та ідентифікації. На її думку, «природні» або «вроджені» основи ідентичності, такі як стать, раса, клас, були нав'язані історичними дослідженнями патріархату, колоніалізму, расизму та капіталізму. Натомість автор пропонує формувати «свідомі коаліції» та «політичну спорідненість», засновану на спільності інтересів та цілей, а не на заздалегідь заданих універсаліях. Д. Гарвей зазначає, що «межі раси, статі та класу – це

коди панування, які організовують соціальні процеси, однак вони можуть бути змінені в кіборгіанській семіології у бік іншої політики» [12].

І такою «іншою політикою» у Д. Гарвей постає феміністична теорія як важливий перехід від модернової, патернальної культури, культури антропоцентризму – до форм мислення та буття, які чинять опір ієрархії, прагнуть множинності, взаємопов’язаності та тілесної укоріненості.

У есе «Маніфест кіборгів» автор задається питанням: «Чи є шляхи розвитку феміністської політики в галузі науки/технології в єдності з антивоєнними групами, що виступають за конверсію наукових підприємств? Яку співпрацю можна вибудувати через роз’єднувальні дисциплінарні та науково-технічні ієрархії?» [12, с. 358].

Дона Гарвей пропонує методологічні інструменти для мислення про майбутнє як про множинне, змішане, тобто сингулярне. І в цьому аспекті вона солідаризується з методологією Бруно Латура: від постпостмодерну до акторно-мережевої теорії. Дона Гарвей неподільна з його ідеями. Конструювання базується на залученні різних агентів, різного роду сутностей, матеріальних і нематеріальних.

Таким чином, антропологія без суб’єктивності перетворюється на онтологію. Виключаючи суб’єктивність, немає жодного сенсу пізнавати людину як відмінну від об’єкта істоту, адже в онтології все лежить у площині: і об’єкт, і людина. Сенси зникають, якщо прийняти тезу Дельоза про те, що «у світі є лише тіла і сили». Є тіла і сили, є гра тіл і сил, але людини і, власне, суб’єктивності немає.

В умовах сучасного цифрового та віртуального світу людина стає маріонеткою в хаосі алгоритмічної реальності. Суб’єктивність і «я» зникають, людина замінюється об’єктом. Перехід до цифрового світу без людини почався з усунення антропологічного дублювання реальності, недоступного для мислення, що обчислює, та яке прагне алгоритмізувати світ через

програмування, а не осмислення людської присутності в ньому.

Бажання «звільнити людину», створити альтернативну «симуляційну» території «бути собою», «сингулярністю», породило інший хаос, інший «фашизм» – одномірність постгуманістичних концептів. Цей теоретико-методологічний аспект слід розглядати як потенціал для розширення розуміння соціальної сингулярності, і в цьому аспекті логічно буде звернутись до праць Поля Веріліо «The Information Bomb» [4] і «The Vision Machine» [15], в яких автор через концепти «швидкості» (dromology), як війни, останньої війни [3, с. 139] і «надлишку» всієї людської реальності, презентує теорію гіпермодерну.

Його ключові ідеї стали фундаментальними для критичного осмислення гіпермодерного стану суспільства, суспільства насправді межі, суспільства соціальної сингулярності, як розпаду, особливо це презентується в аспектах часу, швидкості, простору та технологій.

Гіпермодерн – це світ, де час стискається, простір зникає, а повсякденність перетворюється на перегони. Автор попереджає, що віртуальна реальність і цифрова симуляція не стільки розширюють свободу, скільки витісняють реальність, замінюючи людину техно-ілюзією: «Формується нова стратегія під назвою «інформаційна війна», коли технологічний пріоритет перейде від атомної індустрії до електроніки. Таким чином, атомна бомба досягає найвищого ступеня, тоді як новою абсолютною зброєю є інформаційна бомба.

У ситуації фінансової та військової нестабільності, коли інформація не відрізняється від дезінформації, можливість загального збою знову виявляється актуальною» [4].

Веріліо запроваджує термін «технологічний тероризм» – насильницьке прискорення життя під тиском інформації та технологій та стверджує, що швидкість (dromology) стає новою формою влади. Хто контролює швидкість,

той контролює простір та час [3]. Безсумнівно, що контроль швидкості можливий лише через технологічний інструмент. За Веріліо, прагнення «звільнити» людину через технології, обертається новими формами залежності – від інтерфейсів, кіберпростору, телеприсутності. Створюється своєрідний простір постгуманістичної обмеженості – скорочення людського досвіду до алгоритмічно керованого, свобода, обіцяна технологіями, призводить до нових дисциплінарних механізмів, нової форми «фашизму» – без тіл, без конфліктів, але з повною втратою суб'єктності.

Таким чином, у логіці Вірільйо технологічний проєкт емансипації перетворюється на свою протилежність: обіцяючи безмежну мобільність і контроль над середовищем, він водночас позбавляє людину здатності діяти поза заданими алгоритмами, звужує горизонти досвіду й переводить свободу у режим керованої ілюзії, де вибір уже наперед запрограмований самою інфраструктурою швидкості.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, слід зазначити, що теорії гіпермодерну висувають нову логіку: радикалізацію постмодерну, де цифрові технології, надшвидкість, апокаліптична чутливість і нарцистична суб'єктність зливаються у стан гіперреальності. У цьому стані соціальна сингулярність означає не просто зміну структури суспільства, а вихід за межі класичної соціальності – до алгоритмічного, віртуального, глобального буття, що не має єдиного центру чи стабільної логіки.

Саме у межах теорій постмодерну та гіпермодерну соціальна сингулярність постає не лише як соціологічний чи технологічний зсув, а як метафізична подія, що трансформує власне основи розуміння людини, суб'єктності та реальності.

Отже, метафізика соціальної сингулярності – це метафізика втрати стабільного суб'єкта, розчинення між природним та штучним, перехід від істин до симулякрів, від людини *homo sapiens* до людини цифрово-

медіатизованого носія даних.

Водночас метафізика соціальної сингулярності, розглянута крізь аналітику теорій гіпермодерну, дає змогу уявити майбутнє не як єдине, централізоване чи ідеальне, а як екосистему сингулярностей – спільнот і окремих індивідів, здатних навчитися співіснувати поруч. У цьому контексті негативні сценарії етичної, онтологічної та політичної переорієнтації сьогодення – гібридні війни, цифровий неофеодалізм, алгоритмічний контроль над тілом і бажаннями – постають як можливі варіанти майбутнього. Проте саме в межах подібних аналітичних досліджень з'являється шанс завчасно виявити та осмислити кризові наслідки, щоб виробити стратегії їхнього подолання або пом'якшення.

Список використаних джерел:

1. Коноваленко О. С. Соціальна сингулярність: методологічний концепт філософського дискурсу / О. С. Коноваленко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки. Вип. 2 (94). – 2023. – С. 109-118. DOI: [https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2\(94\).2023.109-118](https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2(94).2023.109-118).
2. Baudrillard, Jean (1994). *Simulacra and Simulation*. University of Michigan Press.
3. Paul Virilio. *Speed and politics: An essay on dromology*. Semiotext(e). (Original work published), 1977, 174 p. https://monoskop.org/images/archive/c/c1/20170626060354%21Virilio_Paul_Speed_and_Politics_2006.pdf (дата звернення: 02.08.2025).
4. Paul Virilio. *The Information Bomb*. London: Verso, 2000. 145 p. Режим доступу: <https://soundenvironments.wordpress.com/wp-content/uploads/2011/11/virillio-information-bomb.pdf>
5. Rouvroy, A., & Berns, T. (2013). Algorithmic governmentality and prospects of emancipation. *Réseaux*, 177(1), 163-196.

6. Benjamin H. Bratton. The Stack: on Software and Sovereignty, Cambridge MA: MIT Press, 2016, 502 p. // <https://observatory.constantvzw.org/books/benjamin-h-bratton-the-stack-on-software-and-sovereignty-2.pdf> (дата звернення: 02.08.2025).
 7. Mark Poster. Information please: Culture and politics in the age of digital machines. Durham: NC and London: Duke University Press, 2006, 303 p.
 8. Утюж, І. Г. Контури соціальної сингулярності: існування в стані «розпаду». Культурологічний вісник: Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. 2017. Вип. 37. С. 112-119.
 9. Ірина, Утюж, Ольга, Коноваленко. Сутність, атрибути та модуси соціальної сингулярності. Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2024. 21 (98). P. 131–140 DOI: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-21-98-16>
 10. Kroker A., Cook D. The Postmodern Scene. Excremental Culture and Hyper-Aesthetics. Montreal, 1986.
 11. Kroker A., Kroker M. Theses on the Disappearing Body in the Hyper-Modern Condition // Body Invaders. Sexuality and the Postmodern Condition. Houndmills; Basingstoke; Hampshire; L., 1988. P. 20-34.
 12. Haraway, D. J. (1991). A cyborg manifesto: Science, technology, and socialist-feminism in the late twentieth century. In D. J. Haraway, Simians, cyborgs, and women: The reinvention of nature (pp. 149–181). Routledge.
 13. Haraway D. Anthropocene, Capitalocene, Plantationocene, Chthulucene: Making Kin // Environmental Humanities. Vol. 6, 2015, 159-165.
 14. TECHNOLOGY VS. HUMANITY: The Coming Clash between Man and Machine by Gerd Leonhard. Kent, UK: Fast Future Publishing, 2016. 172 p.
 15. Paul Virilio. The Vision Machine. Indiana University Press, 1994. 81 p.
- Режим доступу:
https://monoskop.org/images/6/68/Virilio_Paul_The_Vision_Machine.pdf.